

PPS Klimaatperspectief NL agroproductie

Beleidsbijeenkomst 28 September 2023

Inhoud:

- Programma (slide 2)
- Monitoring klimaatimpact door het bedrijfsleven (slide 3)
- Klimaatbeleid Landbouw en Landgebruik LNV (slide 16)
- PPS Klimaatperspectief NL agroproductie (slide 27)
- Werksessies (slide 52)

Programma

1. Welkom en opening door dagvoorzitter Han Swinkels (~9.30 uur)
2. Inleidingen vanuit verschillende perspectieven (~9.40 uur):
 1. Monitoring klimaatimpact door bedrijfsleven (Hans Blonk, Blonk Sustainability)
 2. Verminderen klimaatimpact NL landbouw: doelen en aanpak (Sarah Sijses, Min. van LNV)
 3. Monitoring beleid duurzaam voedsel (Erik Beugeling, Min. van LNV)
 4. Verbinden van deze domeinen, resultaten PPS (Joan Reijs, WUR)
3. Kort vraaggesprek met inleiders (~10.40 uur)
4. Korte pauze, verhuizen naar werksessies (~11.00 uur)
5. Werksessies (~11.15 uur)
6. Plenaire terugkoppeling werksessies (~12.15 uur)
7. Lunch (~12.30 uur)

Monitoring klimaatimpact door het bedrijfsleven

Beleidsbijeenkomst - 28 September 2023 Den Haag

www.blonkconsultants.nl

Onderwerpen

Monitoring klimaatimpact door het bedrijfsleven

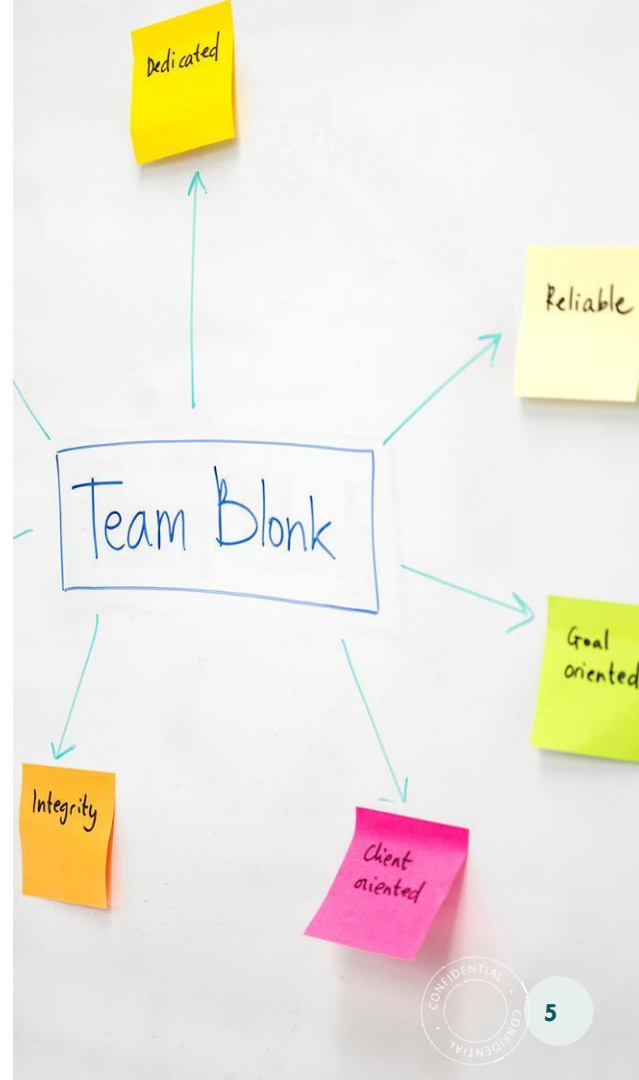
1. Hoe meet de Nederlandse voedingsmiddelensector klimaatimpact?
2. Welke standaarden worden daarvoor gebruikt?
3. Toekomstbeeld

Over Blonk

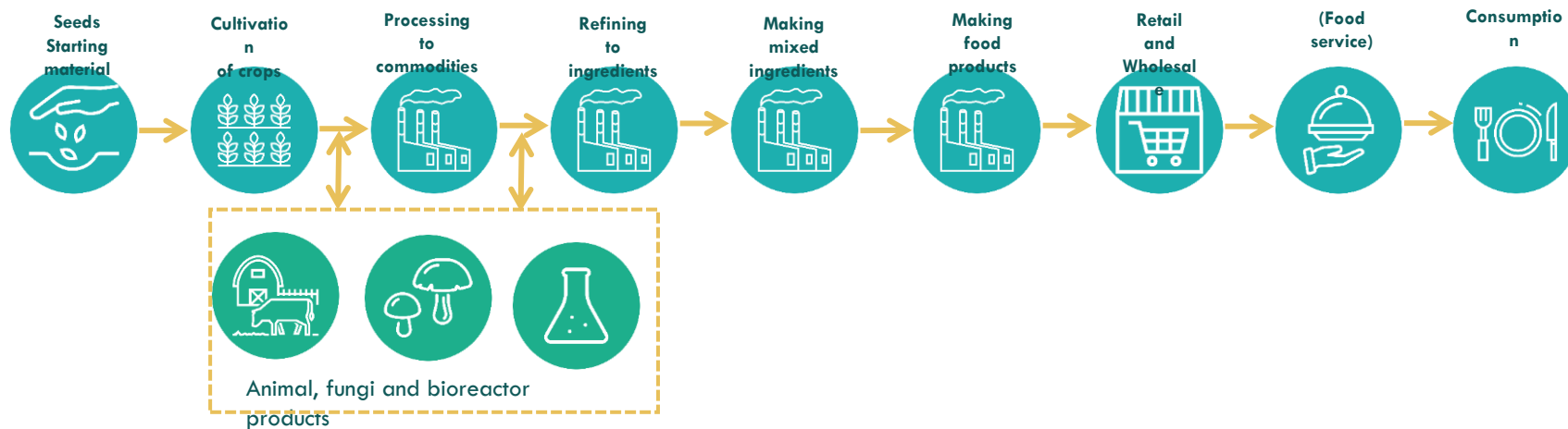
Blonk in een notendop

- Internationale expert in duurzaamheid van het voedselsysteem
- 20+ jaar ervaring: opgericht door Hans Blonk in 1999
- Sinds April 2023 onderdeel van Mérieux NutriSciences (2023)
- Volledige focus op Food & Agri
- Kernexpertise:
 - Environmental footprinting en Life Cycle Assessment (LCA) van producten en bedrijven
 - Ontwikkeling en implementatie van software- en dataoplossingen
 - Onderzoeksstudies (bijv. duurzame diëten), vaak gericht op beleid
- Groeiend multidisciplinair team (> 50) van agri-food duurzaamheidsexperts, software ontwikkelaars en data & model specialisten.
- Cliënten: (Multinational) bedrijven, overheden, publieke organisaties, universiteiten, onderzoeksinstellingen, sector organisaties, NGO's.

De voedingsmiddelenketen

1. Hoe meet de Nederlandse voedingsmiddelensector klimaatimpact?

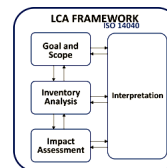
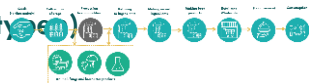
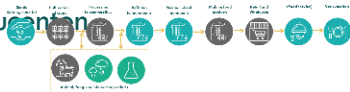

Vraag en markt bepalen de gebruikte hoofdmethode

1. Hoe meet de Nederlandse voedingsmiddelensector klimaatimpact?

3 Vragen → Ik wil:

- de impact van mijn keten meten in verband met klimaatreductiedoelstellingen
 - Retail/ Food producenten/ Commodity producenten
- de impact van mijn (hoofd-)producten meten in verband met klimaatreductiedoelstellingen en vragen van klanten (i.v.m. hun klimaatreductiedoelstellingen)
 - Producenten met een of enkele hoofdproduct(t)en**
- Laten zien dat het gebruik van mijn product de klimaatimpact van productie en/of consumptie vermindert
 - Producenten van intermediaire of eindproducten die claimen dat hun producten beter zijn dan een benchmark

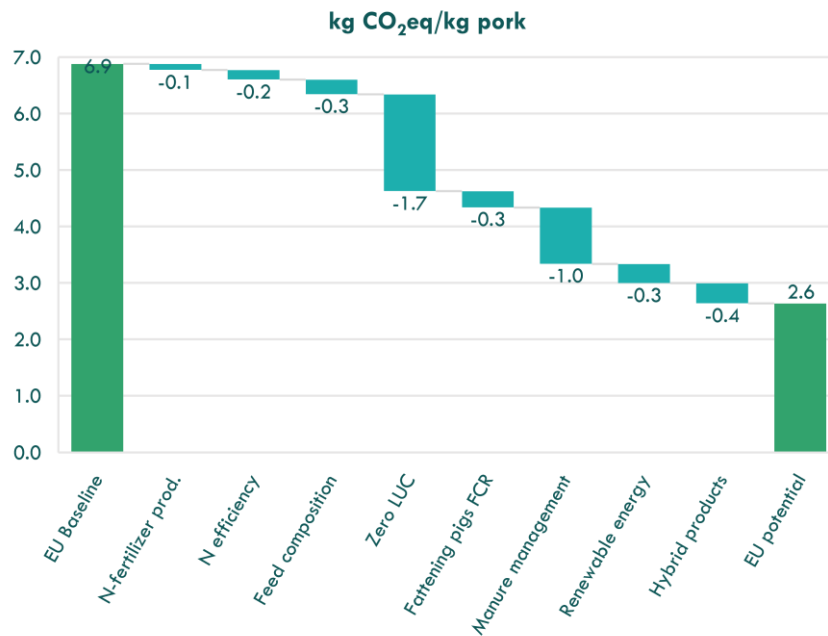
Supply chain GHG footprint voor een EU retailer

Voorbeeld van vraag 1 die vraag 2 op start

Reducing climate impact of main contributing product categories: potential and reduction strategies

Analyzed product categories

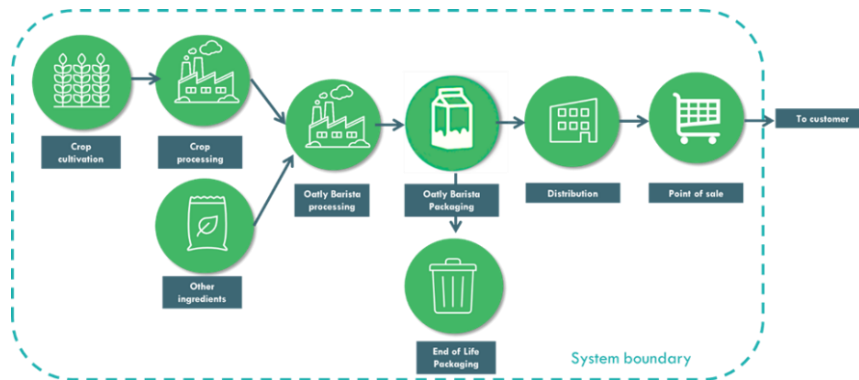
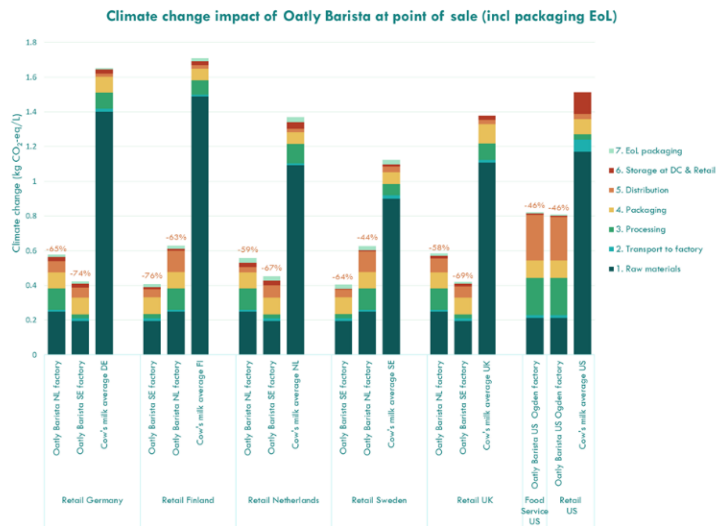
- Animal-based fresh and processed product categories
 - Meat** (pork, beef, chicken)
 - Dairy** (milk, yoghurt, cream, butter, cheese)
 - Eggs**
- Plant-based fresh and processed cases
 - Frozen potato products**
 - Mushrooms**
 - Tomatoes**

Vergelijkende LCA voor Oatly

Voorbeeld van vraag 3

- Kritisch gereviewde LCA van Oatly producten en vergelijking met koemelk.
- Voorbeeld van een meer complexe LCA studie.

Klimaatmonitoring op productniveau door NL bedrijven

Vraag 2

- Verwerkers van boerderijproducten zoals (niet limitatief)
 - Suikerindustrie
 - Zetmeelindustrie
 - Aardappelverwerkende industrie
 - Brouwerijen
 - Slachterijen/vleesverwerkers (varkens, kalveren, runderen, kippen)
 - Producenten van bijproducten
 - Zuivelindustrie
- “Mengende” bedrijven
 - Diervoeder producenten
 - Pet food producenten

Klimaatmonitoring op productniveau door NL bedrijven

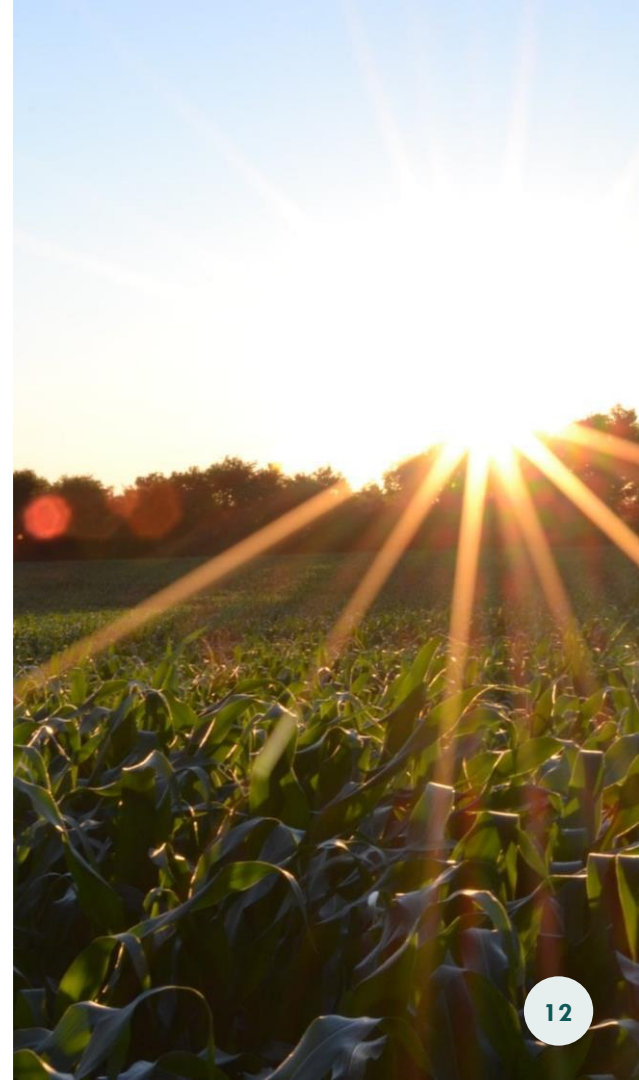
De sectoren in het PPS project

	Nederlandse Sector systematiek gespecificeerd en gestandaardiseerd	Mate van activiteit in sector (klimaatmonitoring bedrijven)	Monitoring klimaatimpact door sector
Diervoeder	PEFCR feed is basis, Nevedi faciliteert database met compliant grondstoffen, hoge mate van standaardisatie	Hoog vooral in relatie tot zuivelketen	Nee
Zuivel	PEFCR feed is basis, aansluiting met Feed PEFCR, hoge mate van standaardisatie	Hoog, veel zuivelverwerkers rapporteren en sturen op impact	Ja
Kalveren	PCR meat van UECBV is basis (lijkt op PEFCR maar niet die status), aansluiting met Feed PEFCR	Middel, monitoring vooral op landelijk niveau en bij enkele bedrijven	Ja
Varkens	PCR meat van UECBV is basis (lijkt op PEFCR maar niet die status), aansluiting met Feed PEFCR	Hoog, veel slachterijen, verwerkers zijn bezig, behoefte aan verdere finetuning van berekeningen	Nee

Toekomst

Klimaatmonitoring door bedrijven

- Alle bedrijven zullen uiteindelijk hun bijdrage aan klimaatimpact reductie moeten laten zien, op basis van gestandaardiseerde monitoring.
- In de komende vijf jaar zal klimaatimpact monitoring worden uitgerold in de belangrijkste agro supply chains.
- Dit vereist een grote inspanning voor:
 - Sectororganisaties (standaardisatie)
 - Techbedrijven (implementatie van footprinting in bedrijfsmanagement systemen)
 - Consultants die klimaatmonitoring zullen implementeren en verbinden aan bedrijfsstrategie
 - Boekhouders en auditors i.v.m. verificatie
 - Ketenregisseurs die incentives creëren voor implementatie van verbetering

Klimaatbeleid Landbouw en Landgebruik

25 september 2023

Nationale Klimaatdoelen

Nederlandse klimaatdoelen

- In 2050 *netto* klimaatneutraal
- In 2040 ?
- In 2030 ten minste 55% broeikasgasemissiereductie ten opzichte van uitstoot 1990.
- In 2030 30% minder methaanuitstoot ten opzichte van 2020.

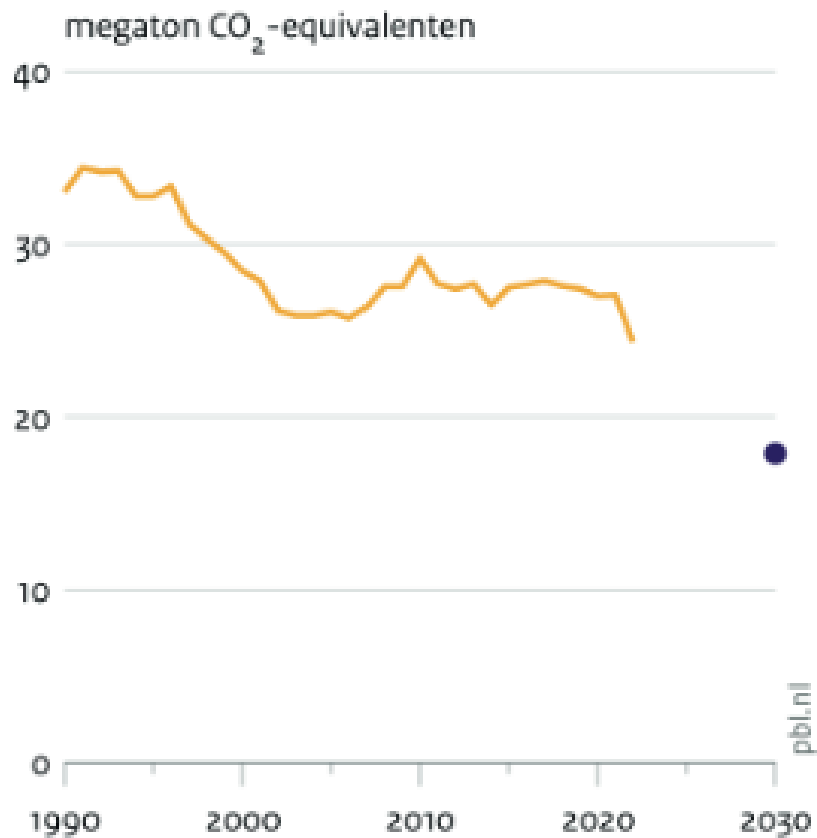

Landbouw klimaatdoel

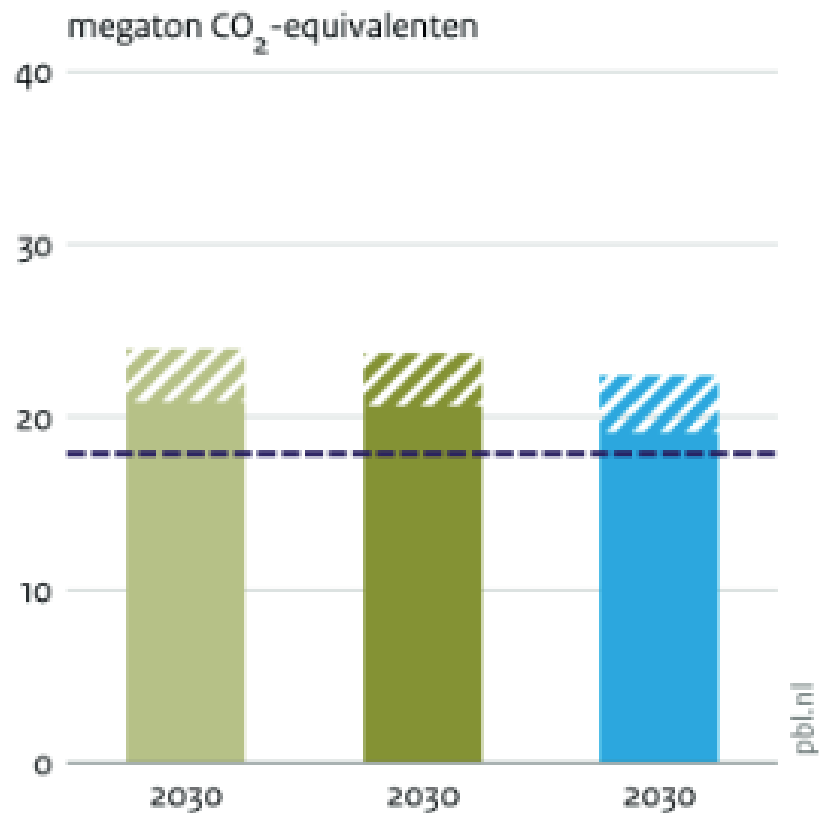
- In 2030 17,9 Mton CO2 eq restemissie
- In 2030 13,6 Mton CO2 eq restemissie (exclusief glastuinbouw)
- In 2030 10,1 Mton CO2 eq methaanuitstoot.
- In 2040 en 2050?

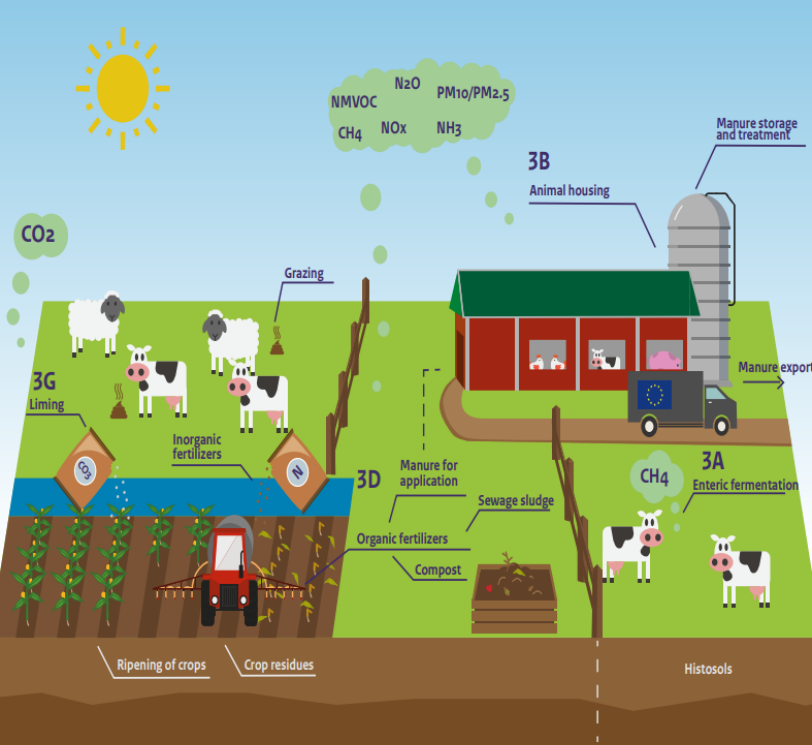
Broeikasgasemissie door landbouw

Realisatie

Raming 2030

Achtergronddocument bij de Klimaat- en Energieverkenning

Raming van luchtmissies uit de landbouw tot 2030, met doorkijk naar 2040

Achtergronddocument veehouderij en akkerbouw bij de Klimaat- en Energieverkenning 2022

J. Vonk, C. van Bruggen, L.A. Lagerwerf, J.F.M. Huijsmans, H.H. Luesink, T. van der Zee en G.L. Velthof

RAPPORT 1399

Dashboard klimaatbeleid

Veehouderij

Over veehouderij

De reductie van methaan- en lachgasemissies is de focus van het beleid voor de veehouderij, inclusief mestaanwending in de akkerbouw. De belangrijkste aangrijpingspunten hierbij zijn verminderen (van vee en mestgebruik), extensiveren, omschakelen, verduurzamen & innoveren en grondgebondenheid. Ten opzicht van de laatste actualisatie van het Dashboard op 1 november 2022 zijn er geen actualisaties van de indicatoren over resultaten. Het effect van nieuwe beëindigingsregelingen op de omvang van de veestapel, en daarmee emissiereductie, is nog niet bekend. Wel zijn er actualisaties van indicatoren over veranderingen. Zo was er in 2022 een toename in het gebruik van de fiscale regeling MIA/Vamil voor duurzame stallen, met name voor duurzame melkveestallen met weidegang. Ook waren er relatief veel aanvragen voor het Investeringsfonds Duurzame Landbouw door de melkveesector.

Elementen klimaatbeleid veehouderij

Indicatoren

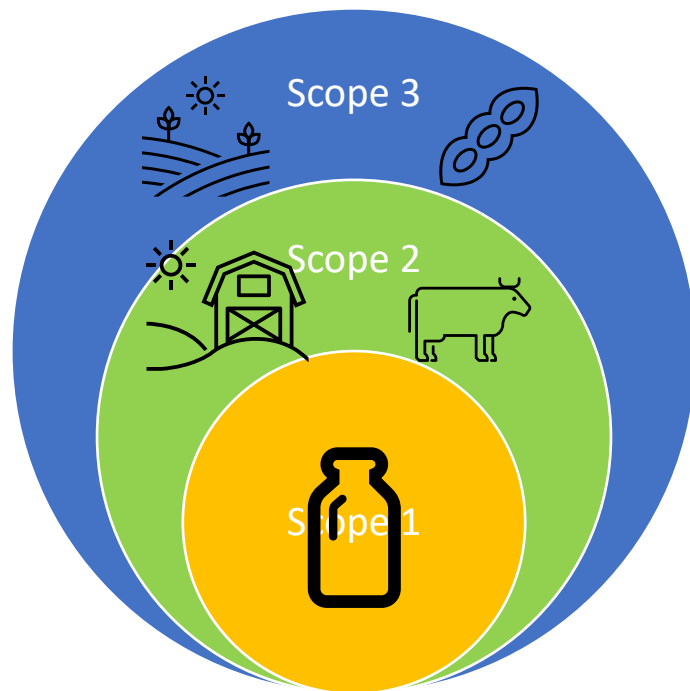
Het dashboard bevat nu de volgende indicatoren.

Beleid	Randvoorwaarden	Veranderingen	Resultaten
→ Beleidsinstrumenten veehouderij	→ Integrale aanpak methaan en ammoniak	→ Productie en gebruik mineralenconcentraat → Potentiële methaanemissiereductie SBV-projecten → MIA/VAMIL duurzame stallen → Investeringsfonds Duurzame Landbouw	→ Saneringsregeling varkenshouderij (SRV) → Sector carbon footprint Duurzame Zuivel Keten → Aantal dieren per diersoort

- Thema overzicht
- ▷ Elektriciteit
 - ▷ Industrie
 - ▷ Gebouwde omgeving
 - ▼ Landbouw & landgebruik
 - Beleidstheorie
 - Veehouderij**
 - Glastuinbouw
 - Landgebruik
 - Voedselketen
 - ▷ Mobiliteit
 - ▷ Energiesysteem
 - Arbeidsmarkt en scholing
 - Verduurzaming
 - Rijksbedrijfsvoering

Ketenemissies

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Monitoring beleid duurzaam voedsel

28 september, Rode Olifant zaal 5
9:00-13:00 uur

Erik Beugeling

Opgaven duurzaam voedsel beleid

- > Duurzaamheid van voedsel is belangrijk voor heel LNV
- > Team Duurzaam Voedsel focust op aanbod en consument:
 - Tegengaan van voedselverspilling
 - Duurzaam eetpatroon
 - Duurzaam voedselaanbod
- > Werken aan LCA methodes, maar veel monitoring wordt op dit moment gedaan via andere methodes

Monitoring duurzaam voedsel beleid

Voedselverspilling Monitor Voedselverspilling (WUR)

Geeft een beeld van de omvang van voedselresten in Nederland.

Geeft weer waar deze reststromen belanden

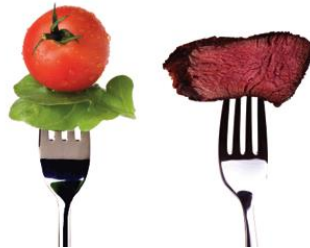

Eetpatroon

Eiwit plantaardig vs dierlijk

Verschillende monitoren in ontwikkeling

- > Consumptie
- > Verkoop retail

24

Voedselaanbod Monitor Duurzaam Voedsel (WUR)

Meet verkoopcijfers van producten met een duurzaamheidskeurmerk

Product Environmental Footprint

- › Werkgroep ter voorbereiding verschillende sectoren
- › Ontwikkeling Database Milieubelasting van voedingsmiddelen
- › Voorbereiding op een eventueel (EU) duurzaamheidslogo

Wat is er nog meer nodig om de
verduurzaming van ons voedselsysteem
te monitoren?

PPS Klimaatperspectief NL agroproductie

Overzicht en belangrijkste resultaten voor beleidsbijeenkomst

Joan Reijs, 28 september 2023

Onderwerpen

-
1. PPS klimaatperspectief: wie, wat en waarom?
 2. Belangrijkste resultaten PPS
 3. Aanleiding bijeenkomst, terugkoppeling interviews
 4. Hoe verder?

Kernboodschap

Het combineren van de LCA- en NIR-methode zorgt voor een completer beeld van de mogelijkheden die landbouwsectoren en de Nederlandse overheid hebben om de klimaatimpact van deze sectoren te verminderen.

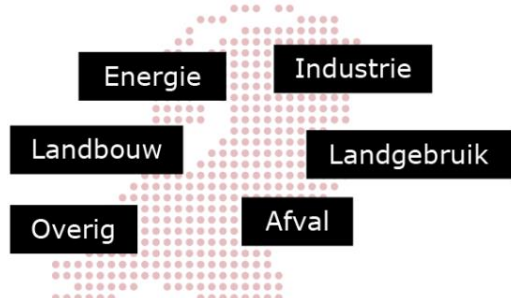
Want:

1. Ketenemissies en –inspanningen buiten NIR-landbouw blijven anders buiten beeld
2. Beter in kaart brengen van verhouding tussen emissies in overige NIR-sectoren en tussen emissies in het buitenland
3. Combinatie van LCA en NIR-methode kan een hulpmiddel zijn bij identificatie van monitoring en mitigatiemaatregelen

Vraagstelling PPS

- **Twee meetsystemen** voor klimaatimpact, die beiden zullen **blijven bestaan**
- Kunnen we deze twee werelden beter **verbinden** zodat overeenkomsten, relaties en verschillen transparant worden?

NIR national inventory report

- Alleen Nederlandse emissies
- Verdeeld over zes sectoren
- De overheid rapporteert via NIR

LCA levenscyclusanalyse*

- Alle emissies van een product over de levenscyclus
- Inclusief internationale emissies
- Het bedrijfsleven rapporteert via LCA

Opzet en doelen PPS

- PPS = Publiek Private Samenwerking
- Looptijd onderzoek: 2020 - 2023
- Consortiumpartners:
 - LNV (SK&I)
 - Nevedi (voer)
 - NZO (zuivel)
 - CoViVa (varkens)
 - SBK (kalveren)
- Uitvoering:
 - WUR
 - Blonk Sustainability

Belangrijkste doelen PPS

1. Ontwikkelen visualisatiematrix
2. Bundelen kennisuitwisseling & expertise bedrijfsleven
3. Bevorderen kennisuitwisseling tussen bedrijfsleven en overheidsorganisaties (via technische werkgroep)
4. Input voor verbetering methoden (zowel overheid als bedrijfsleven)

Onderwerpen

1. PPS klimaatperspectief: wie, wat en waarom?

 2. Belangrijkste resultaten PPS

3. Aanleiding bijeenkomst, terugkoppeling interviews

4. Hoe verder?

Resultaten - Visualisatiematrix

Ketenbenadering (LCA)

NIR Nederland

Nederland

Europa

Rest wereld

Totaal

NIR-sectoren:

Energie 14,7%

Industriële processen en productgebruik 0,8%

Landbouw 43,1%

Landgebruik, landgebruiksverandering en bosbouw 1,0%

Afval 0,04%

Subtotaal NIR 59,6%

Internationaal transport 1,0%

Totaal

4,2%

2,4%

8,2%

2,9%

0,02%

17,7%

2,2%

2,3%

2,6%

14,1%

0,5%

21,7%

21,1%

5,4%

53,9%

17,9%

0,6%

99%

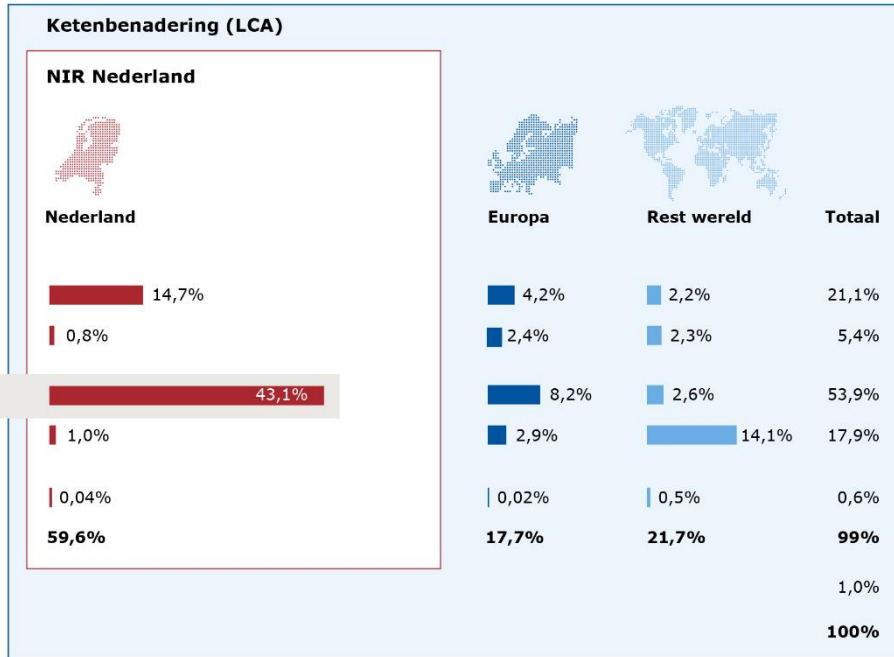
1,0%

100%

- Waar komen emissies berekend volgens ketenbenadering (LCA cradle-to-farm) terecht in nationale systematiek (NIR)?
- Instrument waarmee dit in matrixvorm gevisualiseerd wordt
- Uitgewerkt voor alle deelnemende sectoren
- Vanaf volgende week ook online beschikbaar

Broeikasgasemissies (CO₂-equivalenten per afgeleverd vleesvarken volgens levenscyclusanalyse t/m bedrijf van vleesvarkenshouderij) verdeeld (%) over NIR-sector en regio van uitstoot

Conclusies - Visualisatiematrix

Broeikasgasemissies (CO₂-equivalenten per afgeleverd vleesvarken volgens levenscyclusanalyse t/m bedrijf van vleesvarkenshouderij) verdeeld (%) over NIR-sector en regio van uitstoot

- Substantieel deel ketenemissies buiten Nederlandse NIR sector Landbouw
 - Melkvee: 30%
 - Varkens: 57%
 - Vleeskalveren: 67%
- Substantieel deel ketenemissies in buitenland:
 - Melkvee: 20%
 - Varkens: 40%
 - Vleeskalveren: 50%
- Voornaamste ketenemissies buiten NIR-landbouw NL:
 - Emissies productie **voergrondstoffen**. Vooral NIR-sector landgebruik – rest van de wereld. O.a. ontbossing bij productie mengvoer grondstoffen.
 - Emissies productie en gebruik van **energie** (NIR-sector energie in binnen- en buitenland). Energiegebruik op het landbouwbedrijf en in aanvoerketen (bv. verwerking voergrondstoffen).

Implicaties - Visualisatiematrix

Ketenbenadering (LCA)

NIR Nederland

Nederland

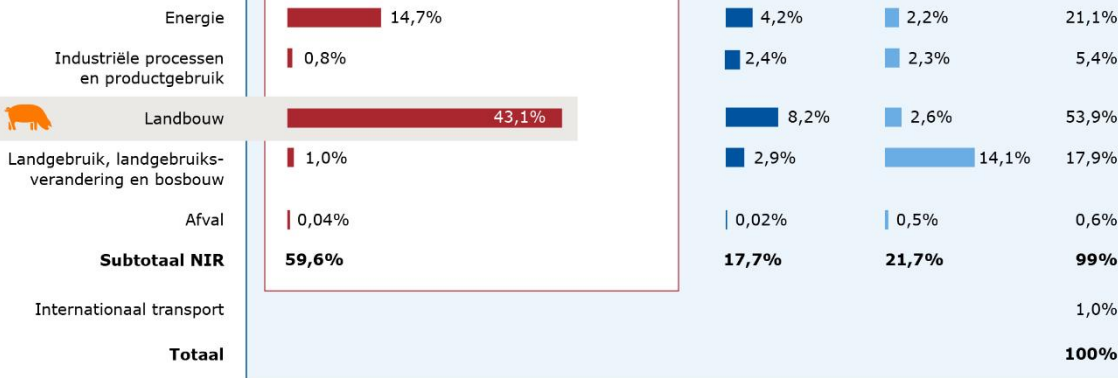
Europa

Rest wereld

Totaal

NIR-sectoren:

Broeikasgasemissies (CO₂-equivalenten per afgeleverd vleesvarken volgens levenscyclusanalyse t/m bedrijf van vleesvarkenshouderij) verdeeld (%) over NIR-sector en regio van uitstoot

1. Als vanuit beleid alleen op NIR-landbouw wordt gefocust, blijven deze emissies buiten beeld. Reductie in andere NIR-sectoren en regio's is niet zichtbaar en hier is dus geen **erkenning** of **stimulans** voor vanuit overheidsbeleid.
2. Eenzijdige focus op de Nederlandse NIR-sector landbouw kan leiden tot ongewenste **afwenteling** van emissies naar andere NIR-sectoren en landen.
3. De **matrixbenadering** maakt het mogelijk deze effecten in beeld te brengen met **behoud van zicht op de bijdrage aan NIR-landbouw in Nederland**.

Matrixbenadering is potentieel **hulpmiddel** voor bedrijfsleven en overheid om breder perspectief te houden bij identificeren mitigatiemaatregelen en monitoren impact.

Resultaten – Sectordata voor NIR

- Waar liggen behoeften en kansen om meer sectordata te gebruiken in NIR-landbouw?
- Geprioriteerde onderwerpen:
 - voersamenstelling en -verbruik,
 - additieven,
 - weidegang,
 - mestverwerking
- Welke gegevens nodig? Wat is beschikbaar bij sectoren? Hoe te ontsluiten?
- Adviesnotitie opgesteld voor **Taakgroep Landbouw**. Binnenkort online beschikbaar.

Resultaten – Sectordata voor NIR

Belangrijkste inzichten

1. Om effecten van (toekomstige) emissie-reducerende maatregelen in beeld te krijgen in NIR landbouw **meer data nodig**.
2. Het is een **gezamenlijk belang** van bedrijfsleven en overheid om deze informatie beschikbaar te krijgen.
3. Er liggen **kansen** om hiervoor **data van het bedrijfsleven** te gebruiken:
 - vereist **goede samenwerking en structurele langjarige afspraken** tussen overheid, uitvoerders en bedrijfsleven.
 - In huidige **bestuurlijke realiteit** niet eenvoudig

Resultaten - Verdiepende publicaties

1. Broeikasgasemissies uit landbouw in de nationale inventarisatie: Analyse van emissies in verschillende NIR sectoren ter vergelijking met LCA's

Onderbouwing methode matrix

2. Verkenning van LCA-methodiek en gebruik daarvan in de Nederlandse agrosector voor diervoeders, zuivel, varkens en kalfsvlees

In kaart brengen LCA speelveld

3. Consequenties van allocatiemethode in LCA
(binnenkort online beschikbaar)

Inzoomen beperkingen LCA

4. Onzekerheden bij de bepaling van klimaatimpact van voergrondstoffen (in voorbereiding)

Inzoomen grootste emissiebron

5. Wetenschappelijk artikel uitwerking matrix voor de melkveehouderij (in voorbereiding)

Internationale erkenning aanpak

Resultaten - Allocatierapport

Doel en aanpak:

Allocatie (verdelen milieu impacts over co-producten) heeft grote impact op resultaten LCA. Resultaten wel breed toegepast.

Vraag: wat is impact van allocatie op het berekenen van broeikasgasemissies van producten in de NL agrosector:

- Beschrijven allocatie in richtlijnen (bv PEFCR), algemene principes
- Voorbeelden effecten allocatie in NL Agrosector
- Verbetermaatregelen en LCA

Conclusies en inzichten:

- Attributionele LCA met allocatie niet altijd geschikt om effect verbetermaatregelen te bepalen, vaak consequentiële benadering nodig
- Allocatiefactoren dienen regelmatig herijkt te worden
- Een systeemperspectief waarbij over sectorgrenzen heen gekeken wordt kan bijdragen aan goede sturing

→ Continue feedback nodig tussen analyses en perspectieven (attributioneel vs consequentieel, LCA vs NIR) om te sturen op **daadwerkelijke reductie** van milieu impact

Onderwerpen

1. PPS klimaatperspectief: wie, wat en waarom?

2. Belangrijkste resultaten PPS

 3. Aanleiding bijeenkomst, terugkoppeling interviews

4. Hoe verder?

Waarom beleidsbijeenkomst?

Aanleiding, partners missen:

- Actieve deelname / betrokkenheid overheid
- Waardering en erkenning vanuit overheid voor sectorinspanningen en ketenaanpak
- Acties vanuit beleid om LCA- en NIR-methodiek op elkaar aan te laten sluiten

*Vooraf input opgehaald via serie interviews
(overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen)*

Wanneer bijeenkomst geslaagd?

1. Opbouwen wederzijds begrip (overheid - bedrijfsleven)
2. Inzicht verschil tussen NIR en LCA bij alle aanwezigen
3. Erkenning/waardering overheid voor keteninspanningen sectoren
4. Actieve deelname / betrokkenheid overheid → omzetten in beleid
5. Vertaling naar praktijk: hoe samen verder?

Reacties visualisatiematrix

- **Kloof NIR en LCA wordt bevestigd:**

- Veel mensen houden zich ofwel met NIR, ofwel LCA bezig, niet met beiden
- Veel spraakverwarring
- Footprinting initiatieven geen aansluiting met klimaatakkoord

- **Matrix** wordt als **inzichtgevend** ervaren

Mensen zien **meer potentie** in matrix, b.v.:

- Consequentiële scenariostudies
- Bij toepassing binnen andere domeinen, bv. dieet of voedselproduct
- Vergelijking verschillende productiesystemen, bv biologisch vs. gangbaar
- Klimaatimpact uitbreiden met andere duurzaamheidsaspecten

Reacties visualisatiematrix

Mogelijke plek in overheidsmonitoring:

- [Jaarlijkse NEMA rapport](#)
- [Dashboard klimaatbeleid](#)

Kan ook voldoen in vraag naar meer inzicht emissies per landbouwsector (bv. banken).

Let op, geen 'plug and play':

- Matrix is slechts verdelingstool, moet jaarlijks geladen worden met data
- Vergt structureel budget en afspraken
- Goede afbakening nodig van sectoren
- Is waarschijnlijk additioneel, geen vervanging van bestaande rapportages
- Keuze nodig: berekeningswijze LCA als startpunt of NIR als startpunt?

Monitoringslandschap Nederland

Bedrijfsleven rapporteert:

- Naar eigen keten/afnemers
- Naar consument
- Naar maatschappij

NIR benadering

Overheid nationale klimaatdoelen (NIR):

- Jaarlijkse NEMA rapportages
- Klimaat- en energieverkenningen (KEV)
- Dashboard klimaatbeleid (LNV)
- Monitoringsinstrumenten klimaatopgaven (WUR)

Overheid regionaal:

- Monitoring voortgang NPLG doelen
- Regionale klimaatmonitor (vooral energie)

LCA benadering

Bedrijfsleven:

- Diverse LCA studies per sector
- Monitoring voortgang per sector (bv. sectorrapportage)
- Ontwikkeling systemen individuele bedrijven (bv. KLV)
- GFLI voedermiddelen (impact voergrondstoffen)

Overheid/publiek:

- RIVM databases voedingsmiddelen
- Eco-labelling voedsel / PEF

Overheid rapporteert:

- Richting VN
- Richting EU
- Op eigen beleidsdoelen

Bredere insteek

Overheid breder, b.v.:

- Nationaal programma circulaire economie
- Nationale fair share grondstoffengebruik
- KPIs Kringlooplandbouw

In essentie voor al dit soort trajecten zelfde soort landbouwdata nodig
Hoe harmoniseren?

Bedrijven opereren in internationaal speelveld..

Europese Unie:

- **PEF:** Environmental Footprint methods: The European Commission has proposed the Product Environmental Footprint and Organisation Environmental Footprint methods as a common way of measuring environmental performance.
- **CSRD:** Corporate sustainability reporting: EU rules require large companies and listed companies to publish regular reports on the social and environmental risks they face, and on how their activities impact people and the environment.
- **DUE DILIGENCE:** Corporate sustainability due diligence: Fostering sustainability in corporate governance and management systems.
- **TAXONOMY:** EU taxonomy for sustainable activities: What the EU is doing to create an EU-wide classification system for sustainable activities.
- **Green claims:** New criteria to stop companies from making misleading claims about environmental merits of their products and services.
- **FOOD LABELLING:** In the Farm to Fork Strategy, the Commission announced a proposal for a sustainability labelling framework to empower consumers to make informed and sustainable food choices.

Andere ontwikkelingen:

- **Science Based Targets (SBTi)** Science-based targets show organizations how much and how quickly they need to reduce their greenhouse gas (GHG) emissions to prevent the worst effects of climate change.
- **CDP:** CDP is a not-for-profit charity that runs the global disclosure system for investors, companies, cities, states and regions to manage their environmental impacts. Over the past 20 years we have created a system that has resulted in unparalleled engagement on environmental issues worldwide.
- **TCFD:** TCFD is opgericht om bedrijven te helpen begrijpen hoe klimaatverandering hun bedrijf kan beïnvloeden. Het stelt vier overkoepelende aanbevelingen voor. Deze aanbevelingen zijn gericht op governance, strategie, risicobeheer en metrics en targets.
- **GHG protocol:** Greenhouse Gas Protocol provides standards, guidance, tools and training for business and government to measure and manage climate-warming emissions.
- **ISSB (International Sustainability Standards Board)** The ISSB is developing—in the public interest—standards that will result in a high-quality, comprehensive global baseline of sustainability disclosures focused on the needs of investors and the financial markets.

Aansluiten bij eerdere analyse RIVM en CBS

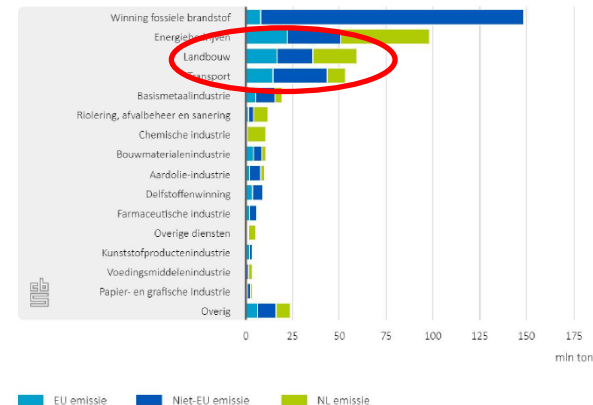

<https://www.rivm.nl/publicaties/minder-uitstoot-broeikasgassen-in-hele-keten-verkenning-voor-beleid>

De meeste geïnterviewde partijen vinden dat er naast berekening en sturing op Nederlandse emissiereducties beleid nodig is om de keten uitstoot buiten Nederland te berekenen en erop te sturen. Dit is nodig om een 'gelijk speelveld' met uniforme spelregels voor de markt te creëren en om bedrijven aan te kunnen spreken op hun internationale ketenverantwoordelijkheid. Het is ook

Scope 1 + upstream emissies ten behoeve van Nederlandse productie

De 15 "grootste klappers"

Belangrijkste suggesties voor vervolgstappen:

- Ontwerp een goede organisatiestructuur (interdepartementaal en met belanghebbenden);
- Maak afspraken over de terminologie;
- Werk algemeen én gedifferentieerd beleid (per sector) uit.

Onderwerpen

1. PPS klimaatperspectief: wie, wat en waarom?
2. Belangrijkste resultaten PPS
3. Aanleiding bijeenkomst, terugkoppeling interviews
- 4. Hoe verder?

Hoe verder?

PPS stopt per 2024, vooralsnog geen vervolg gepland

1. Matrix opnemen in overheidsrapportages? → Ontwikkeltraject nodig
2. Andere toepassingen van visualisatiematrix? → ??
3. Sectordata voor NIR: → kan dit worden opgepakt door Taakgroep Landbouw in afstemming met sectoren? Vereist structurele samenwerking, aansluiten op lopende / toekomstige initiatieven.
4. Overzicht en harmonisatie monitoringsinitiatieven sector en overheid → wie neemt de lead?
5. Bundelen kennisuitwisseling & expertise bedrijfsleven op LCA → ?
6. Bevorderen kennisuitwisseling bedrijfsleven en overheid → ?

Aanzet naar werksessies

Doel: Met elkaar in gesprek over wat er nodig en mogelijk is om te komen tot meer synergie in aanpak van de overheid en bedrijfsleven

- Wat zijn de belangrijkste uitdagingen / knelpunten?
- Hoe kunnen die worden aangepakt?
- Waar liggen kansen voor betere samenwerking?
- Welke concrete acties op te pakken?

Programma

1. Welkom en opening door dagvoorzitter Han Swinkels (~9.30 uur)
2. Inleidingen vanuit verschillende perspectieven (~9.40 uur):
 1. Monitoring klimaatimpact door bedrijfsleven (Hans Blonk, Blonk Sustainability)
 2. Verminderen klimaatimpact NL landbouw: doelen en aanpak (Sarah Sijses, Min. van LNV)
 3. Monitoring beleid duurzaam voedsel (Erik Beugeling, Min. van LNV)
 4. Verbinden van deze domeinen, resultaten PPS (Joan Reijs, WUR)
- 3. Kort vraaggesprek met inleiders (~10.40 uur)**
4. Korte pauze, verhuizen naar werksessies (~11.00 uur)
5. Werksessies (~11.15 uur)
6. Plenaire terugkoppeling werksessies (~12.15 uur)
7. Lunch (~12.30 uur)

Opzet werksessies

Doel: Met elkaar in gesprek over wat er nodig en mogelijk is om te komen tot meer synergie in aanpak van de overheid en het bedrijfsleven.

- Wat zijn de belangrijkste uitdagingen / knelpunten?
- Hoe kunnen die worden aangepakt?
- Waar liggen kansen voor betere samenwerking?
- Welke concrete acties op te pakken?

Opzet:

- 11.15: Pitch door consortiumpartner
- 11.25: Gesprek a.d.h.v. 3 bespreekpunten
- 12.05: Wrap-up op flip-over
- 12.15: Plenaire terugkoppeling in grote zaal

Indeling werksessies

Titel	Sessie 1: Emissiereductie in de kalverhouderij realiseren en monitoren: wat is daar voor nodig?	Sessie 2: Emissiereductie in de varkenshouderij realiseren en monitoren: wat is daar voor nodig?	Sessie 3: Sectorale klimaataanpak melkveehouderij : hoe komen tot meer synergie met overheidsaanpak?	Sessie 4: Klimaatimpact van diervoer : welke informatie is er en welke nog niet?
Pitchers	Henk Bekman Jacques de Groot	Alfred van Lenthe Hinke de Groot	Arnoud Smit Mona van Spijk	Matz Beuchel
Voorzitter	Hans Blonk	Han Swinkels	Joan Reijs	Frank Gort
Notulist	Meike van de Wouw	Katrin Oltmer	Pim Mostert	Nynke Draijer
Kleur sticker	Rood Zaal 5	Geel Zaal 5	Groen zaal 10	Blauw zaal 6
Bespreekpunten	<ol style="list-style-type: none"> Hoe voorkomen tegengestelde beleidsdoelen, nl. gericht op NL (NIR) en gericht op keten/product (LCA) Hoe organiseren inzage in energiegegevens (energieverbruik, hernieuwbare energie, etc.) per bedrijf en hoe kunnen deze worden geborgd? 	<ol style="list-style-type: none"> Hoe brengen we beleid en markt samen op het varkensbedrijf? Is vanuit de carbon footprint berekening de landbouwemissies af te leiden? Hoe maken we de bijdrage van de varkenshouderij aan niet-landbouw gerelateerde inzichtelijk zodat de sector de erkenning daarvoor krijgt? 	<ol style="list-style-type: none"> Mismatch ketenaanpak en schoorsteenbenadering overheid Emissiereductie vs bewijs emissiereductie (effect verbeteringen die er zijn, niet altijd zichtbaar volgens systemen) Afstemming en alignment over scope 3 emissies, verbeteren monitoring EN zorgen voor daadwerkelijke impact 	<ol style="list-style-type: none"> Is er voldoende draagvlak bij bedrijven voor aanlevering data? Is er voldoende internationale afstemming over gebruikte gegevens en informatie? Wat zijn de kansen om de klimaatimpact van diervoeder inzichtelijker te maken?